

Orla Lehmanns tale ved afsløringen af sejrsmonumentet i Fredericia

Taler

Orla Lehmann
Medlem af Landstinget

Dato

6. juli 1858

Sted

Landsoldatpladsen ved
Prinsens Port, Fredericia

Omstændigheder

Orla Lehmanns egen indledning: Umiddelbart efter Sejren ved Fredericia udstædte Clausen, H. P. Hansen, Hvidt, Paulsen og Schouw en Indbydelse til ved en Marks-Subskription over alt Riget at tilvejebringe Midlerne til at oprejse et folkeligt Mindes mærke om »den haarde Nødværgens Kamp«, som det danske Folk havde maattet bestaa »imod Løgnens og Forræderiets onde Magter«, og om den ærefulde Sejr, som »har været til Frelse for Danmark og i ethvert Tilfælde har været til Oprensning og Hæder for det danske Folk.« Folkelig, som Tanken, var ogsaa Udførelsen; thi ligesom det ikke var fine strategiske Planer, men den Tapperhed og Fædrelandskjærlighed, hvori Førere og Menige vare Eet, hvorved Sejren blev vunden, saaledes har Bissen ved Fremstillingen af den danske Land soldat«, som i sin Glæde svinger den danske Bøgegren, vidst at give et ædelt Billede af den menige danske Mand, som her med sit Blod havde beseglet sin Adkomst til den store Frihed og Indflydelse, som Grundloven i de samme Dage havde skænket ham. Denne nye Tanke: at repræsentere en sejrrig Hær ved Billedet af en menig Soldat, der finder et smukt Supplement i det næved liggende Gravmonument, hvorpaa tvende Soldater jorde en falden Kammerat, er udsprungen af den danske Grundlovs Aand, og har slaæet enhver Beskuer, saa at selv den fjendtlige østerrigske Besætning under Okkupationen 1864 omgav Monumentet med stor Ærbødighed. Da Monumentet i 1858 var blevet rejst, anmodedes jeg om ved Afsløringen at holde Indvielsestalen. Paa Slagets Aarsdag, d. 6te Juli, begav da et stort Tog, hvori Militæretaten, Amtets civile Autoriteter, Kommunal bestyrelser og Sogneforstanderskaber vare godt repræsenterede, sig under Spil og Sang forbi Gravmonumentet, hvor Præsten Pontoppidan holdt en Tale, til Pladsen ved Prindsens Port, hvor jeg efter en smuk Sang af Carl Ploug holdt følgende Tale:

Festtale ved Afsløringen af Sejrsmonumentet i Fredericia

Mine Herrer!

Vi have dvælet ved Mindet om de Faldne, Blodvidnerne for Danmarks retfærdige Sag. Lad os da nu vende vort Sind til den Sejr, som gjorde dem Døden let, og som gjør Livet hæderligt for alle dem, der hjembare Sejrens Krands; lad os dvæle ved Glæden over Sejrens Frugter, som maa være os dyrebare, fordi de ere saa dyrekjøbte!

Ja, visseligen er der Grund til Glæde; thi Meget stod paa Spil, og Meget er der vundet. Af de store Omvæltninger, der betegne dette Aarhundredes Begyndelse, udgik den danske Stat — ydmyget, ødelagt, lemlæstet.

En Menneskealder senere udbrød i dens eget Skød et voldsomt Oprør, og fjendtlige, langt overlegne Hærskarer oversvømmede dens Grændser. Da syntes Undergangens Stund at være kommen for dette ældgamle Rige.

Men Danmark blev reddet — reddet ved den treaarige Krig, i hvilken Fredericiaslaget betegner det lykke lige Vendepunkt. Det begejstrede Mod, hvormed dette lille Folk optog den ulige Kamp, den udholdende Kraft, hvormed det forte den til Ende — det har været vor Frelse og vor Oprejsning. Det har gjengivet os Troen paa os selv; det har beseglet Fostbroderskabet med vore nordiske Frænder; det har vundet os Europas Agtelse, og hævdet vor Ret til en selvstændig Plads i Staternes store Familie.

Mine Herrer!

Det er umuligt at gjøre sig fortrolig med vort Fædrelands Historie i Enevoldskongernes Tid, uden at gribes af den smertelige Erkjendelse, at i Grunden var det Tydsken, som raaded' i Danmark. Stærkest fremtræder dette dog i Slesvig, som jo ogsaa denne Gang var Kampens nærmeste Gjenstand. Vi have jo selv oplevet det, hvorledes under en Regering, som kaldtes dansk, dansk Folkelighed og dansk Sprog blev forhaanet, forfulgt og forkuet i en Del af det danske Rige, som var det en ved Fjendevold det fravristet Provinds.

Men nu! Det kan naturligvis ikke falde Tydskerne let at opgive, hvad de betragte som Himlens Kald, og Sporene af Aarhundreders Uret kunne i Slesvig ikke ud slettes ved et Trylleslag. Heller ikke vover jeg at paa staa, at vi have naaet vor fulde Ret. Men saa meget have vi dog naaet, at — nu raader Dansken i Danmark! Hvad vi selv næsten havde glemt, det veed nu hele Europa, at ved Ejderen ophører Tydsklands Ret. Og Europa veed ogsaa, at det danske Folk, som intet Offer har skyet for at udfri Slesvig af Oprørets og Udlandets Vold, vil rejse sig som een Mand, hvis Nogen atter skulde vove at trampe paa dets gamle Grændseguder.

Denne alvorsfulde Kamp har havt stor Betydning, ikke blot for Rigets Uafhængighed, men ogsaa for Folkets Frihed. Vel blev denne ikke vunden paa Valpladsen. Det er vor Lykke, at vor Udvikling intet Øjeblik har forladt den strengeste Lovligheds sikke Grund; thi deri ligger en stor Styrke og en Borgen for Fremtiden. Men at vi uden indre Rystelser kunde gjøre det store Skridt fra

en udlevet Statsform til den frieste Forfatnings Værdighed, det skyldes visselig vor Konges folkelige og trofaste Sind, men det skyldes dog fremfor Alt den høje Fædrelandskjærlighed, hin skæbnsvangre Tid opflammede i hvert dansk Bryst, og den Endrægtighed, der fødtes af den fælles Fare. Omvendt, have de store Tjenester, vor unge Frihed alt fra den første Stund har ydet Rigets Frelse, gjort den dobbelt kjær for hver fædrelandssindet Mand, og været dens bedste Skjold mod de Anfægtelser, der ikke kunde udeblive. Saaledes er der et inderligt Sammenhæng mellem Kampen for det danske Riges Opretholdelse og det indre Gjenfødelsens Værk, som er den nærværende Slægts Ære og Grundstenen for vor Fremtids Lykke.

I Sandhed, mine Venner, vi have ikke kæmpet forgjæves! Vi have god Grund til at glædes ved vor Sejr og ved dens Frugter! Vel ere Besøgelsens Dage endnu ikke omme, og der gives Mange, som ikke tilgive os vor Sejr og ikke unde os dens Frugter. Men ligeoverfor hvad der endnu kunde være os beskikket, staa vi som et frit og agtet Folk, vel kun lidet i Tal, men dog stærkt i Troen paa sin Ret og i Tilliden til Forsynet.

Derfor var der Glæde i alle danske Hjerter, da Budskabet lød om Fredericiaslaget; derfor var der Jubel over alt Landet, da senere vor sejrrige Hær drog hjem efter vel fuldendt Dagværk. Det var i hine uforglemmelige Dage, at det Ønske opstod, ved et værdigt Mindesmærke at bevare Erindringen om Folkets Fryd og Folkets Tak. Livet vilde være tomt, dersom der ikke var Ihukommelse blandt Menneskene, og Kunsten har ingen ædlere Opgave, end at række Eftermælets Palme til dem, som have gjort sig fortjente af deres Folk.

Let og hurtigt, skjønt i en haardt betyngt Tid, tilveiebragte Folket de fornødne Midler, og i en højt begavet Kunstner, som delte alle sit Folks Følelser, fandt den smukke Tanke en lykkelig Udfører. Men den lille Kreds af Mænd, som havde stillet sig i Spidsen for dette som for saa mange andre fædrelandske Foretagender, er i Mellemtiden stærkt smeltet sammen. Schouw, Hvidt og Paulsen skulde ikke opleve denne Dag. De ere gaaede bort, som Rye, Kæsemodel og Krabbe, der faldt ved Fredericia — som Læssøe, Schleppegrel og Trepka, Heltene fra Idstedslaget — som Flensborg, Helgesen og Bülow, som alt ere optagne i vore Minders Helligdom. Alle have de virket — hver paa sin Vis — for Danmarks Hæder og Frihed. Ogsaa uden dem skal den Sæd, de nedlagde i en taknemmelig Jordbund, spire og blomstre og bære velsignede Frugter.

Saaledes er det da tilfaldet mig idag at skulle ind vie dette Mindesmærke. Folkeligt i sin Oprindelse — thi vi have jo Alle bidraget dertil, hver sin beskedne lille Skærv — er det folkeligt i sin Opfattelse og Udførelse. Hvad der vil møde Deres Øje, naar nu om et Øjeblik dette Slør falder, er et jævnt og simpelt Billede, taget ud af det virkelige Liv — saa jævnt, som det danske Folk, saa simpelt, at Enhver, som ser det, kan forstaa det, og at Enhver, som var med og gjorde sin Pligt, kan tilegne sig det, men i al sin Simpelhed dog fuldt af Alvor, Adel og Begejstring. Det forestiller — — — «

den danske Landsoldat!

(Ved disse Ord faldt Sløret, Musikkorpserne istemmede Fanfarer, de opstillede Batailloner præsenterede Geværet, Fanerne svingedes, Kanonerne tordnede, og den hele Menneskemasse, der bedækkede Pladsen, Volden, Husenes Tage udbrød i en ustandselig Jubel).

Saa overantvorder jeg da herved i alle Givernes Navn dette Monument til Staden Fredericia, og beder den at frede om samme som en Skytspatron, for at det selv for de fjerneste Tider kan fortælle det smukke Drapa om den Dag, der indtegnede Fredericias Navn paa et af de bedste Blade i Danmarks Aarbøger. Gid det fra denne Plads maa forkynde den Lære, at, naar Nøden er størst, er Hjælpen nærmest, og at Gud aldrig svigter det Folk, som ikke svigter sig selv!

Og Fredericias Garnison vil jeg bede om paa hele den danske Hærs Vegne beri at modtage et uforgængeligt Vidnesbyrd om det danske Folks Taknemmelighed mod Fædrelandets tappre Forsvarere. Jeg vil bede den holde denne sin Kammerat i Hævd og Ære, for at han kan for tælle de hurtigt vxlende Slægter, som Værnepligten Aar for Aar vil samle omkring hans Fod, at Troskab mod Konge og Fædreland — Troskab mod Fane og Ed bringer Sejr og Hæder.

Saa lad os da alle, saamange vi ere, slutte os sammen om det Haab, at, naar Danmark, vor dejlige, vor elskede Moder, atter trænger til sine Sønner, hun da altid maa finde dem saa villige, saa modige, saa trofaste, som paa hin sjette Julidag! Og hvergang danske Mænd samles om denne minderige Støtte, skulle de føle sig styrkede i den Villie, at hvad med Ære blev vundet, skal hævdes med Ære!

Kilde

Carl Ploug: 1873. Orla Lehmanns efterladte skrifter. Bd. 4. København: Gyldendal.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Festtale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/orla-lehmanns-tale-ved-afsloringen-af-sejrsmonumentet-i-fredericia>